

Від головного редактора

Шановні читачі!

Завершується історичний для України 2014 рік, який визначає перспективу нашої держави.

У "Світогляді" ми намагалися зрозуміти та, за можливості, об'єктивно висвітлити історичні події цього року — незабутній Майдан і його непередбачені наслідки в Криму та на Сході України, небувалий злет патріотизму й біль утрат кращих синів нашої держави, відзначення 200-річчя від дня народження геніального Тараса...

Ми також не оминали провідної тематики журналу, а саме дискусії щодо сучасних напрямів науки та її досягнень у світі. Подавали також окремі позитивні приклади здобутків української науки. Водночас нас не перестає хвилювати її майбутнє. Про шляхи розвитку науки й освіти в Україні не раз йшлося у засобах масової інформації, зокрема, у статтях та інтерв'ю **В.М. Локтева**, **М.В. Стріхи** та **С.М. Квіта**.

У першому числі "Світогляду" 2014 року я писав: *"... якась загрозлива тривога витає в небі України. Що буде з нашою державою через 10—20 років, навіть страшно подумати. Тому там "наверху" й не думали, та й не думають, а живуть за правилами "сьогоднішнього дня" — взяти якомога більше для себе..."*.

Сьогодні, попри всі загрози воєнного часу, ситуація змінюється на краще. Нова управлінська команда на чолі з Президентом України **П.О. Порошенко** шукає шляхи виходу з кризової ситуації (пишу ці рядки під позитивним враженням від прес-конференції Президента України **Петра Порошенка** та Генерального секретаря НАТО **Андерса фог Расмуссена**, яка проходила 4 вересня 2014 року).

Хотів би ще раз нагадати про наболіле і вже не раз згадуване.

У ХХІ столітті у світі відбувається формування нового типу суспільства — постіндустріального, яке базується на новій моделі економіки — економіки знань, де пріоритетом є генерування нових знань і розробка перспективних технологій, більш раціональне використання природних ресурсів.

На жаль, маємо визнати, що наша держава ще не долучилася до цього процесу. Її економіка здебільшого не є інноваційною, а скоріше за все сировинно-орієнтованою. Це суттєво обмежує розвиток науки та виробництво високотехнологічної продукції.

Виникає запитання, чому так сталося і що гальмує протягом останніх 20 років інтенсивність інноваційного розвитку. Серед багатьох причин я коротко охарактеризую дві з них (на мою думку, одні з основних) — розвиток **освіти та науки**.

Освіта в цілому і, особливо, вища освіта є, з одного боку, головним фактором підвищення кваліфікації персоналу підприємств та оволодіння сучасними знаннями широких мас населення, а з другого боку,

джерелом поповнення науки кадрами. Завдяки прийняттю нещодавно Закону України "Про вищу освіту", можливо, вдасться зупинити суттєве падіння якості вищої освіти. А що робити з деградацією систем середньої та професійно-технічної освіти? Понад десять років тому, за часів діяльності Міністра освіти і науки України **В.Г. Кременя**, я активно підтримував ідею 12-річного навчання в середній школі. Водночас розроблялися заходи щодо зміцнення професійно-технічної освіти. Згодом від ідеї 12-річної середньої школи відмовилися. Але, на мою думку, доведеться до неї повертатися...

Про стан і перспективи розвитку української науки в умовах незадовільного фінансування та відсутності її реальної підтримки з боку держави і приватного сектора економіки я вже не раз висловлювався, починаючи від 1990-х років. З плином часу все тільки погіршується — скорочується кваліфікований кадровий потенціал наукових організацій, застаріває матеріально-технічна база науки, зменшуються обсяги реалізованих інноваційних проектів та ін.

Який є вихід з ситуації, що склалася:

Перш за все, необхідно підвищити сприйнятливність підприємницького сектору до інновацій та забезпечити подальший розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. З цією метою доцільно використати державні важелі формування інституційних умов розвитку інноваційної інфраструктури (технопарки, технополіси, центри трансферу технологій та ін.), а також економічні важелі забезпечення інноваційного розвитку (державна фінансова підтримка, надання пільг, захист інтелектуальної власності тощо).

І, очевидно, необхідне термінове реформування самої наукової та науково-технічної сфери. Зараз йде обговорення змін до Закону України "Про наукову та науково-технічну діяльність". Ці зміни мають бути дієвими та забезпечити перспективу розроблення та впровадження інноваційної моделі економіки України.

Щоб це сталося, наукова спільнота не повинна залишатися байдужою та активно включатися до обговорення змін і реформування науково-освітньої сфери.

Завершуючи це вступне слово, прошу Вас, дорогі читачі "Світогляду", з розумінням поставитися до того факту, що ми дозволяли собі на сторінках журналу торкнутися і особистих проблем. Після перебування на лікуванні в Інституті серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова, незабутнього й геніального хірурга, я хотів би висловити вдячність усім тим, хто, незважаючи на труднощі сьогодення, допомагає людям знову відчути радість життя. Низький уклін вам — людям благородної та жертвовної професії. ■

Ярослав Яцків